



# SYMBOL

*v občanském,  
psychoterapeutickém  
a výcvikovém prostoru*

**V. konference ČSAP**

***17.-18. listopadu***

**Kláster Emauzy**

**Praha**

*Přihlašování pro členy ČSAP je k dispozici na webu (jako vík. seminář)*

## **PRVNÍ ČÁST PÁTEČNÍHO PROGRAMU BUDE OTEVŘENA ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI**

*Pro zájemce mimo ČSAP budou informace v novince na  
webu, registrace probíhá přes email sekretarka.csap@seznam.cz*

*Součástí přednášek budou i následné diskusní skupiny s přednášejícími*

**Cena za vstup včetně coffee break-ů a sobotního večera s pohoštěním:**

Člen ČSAP, aktivní / pasivní účast při platbě do 31.10.2017	600 / 1100 Kč
Člen ČSAP, účast při platbě pozdější	1600 Kč
Odborník mimo ČSAP, aktivní / pasivní účast při platbě do 31.10.2017	800 / 1600 Kč
Odborník mimo ČSAP, účast při platbě pozdější	2100 Kč

*Číslo účtu: 181889370 / 0300 | VS: 201708 | Zpráva příjemci: [jméno a příjmení]*

***Program, seznam příspěvovatelů a abstrakta příspěvků  
naleznete na dalších stranách***

# PROGRAM KONFERENCE

***Pátek 17.11. 13:00 – 19:00***

***Symbol v občanském prostoru | Garant: Martin Skála***

***11:00 – 13:00 Registrace***

## ***VEŘEJNÁ ČÁST KONFERENCE***

**13:00 – 13:15** **Úvod Martina Skály**

**13:15 – 14:00** **Peter Pavlac**

*(5 minut diskuse)* *Od Svätopluka k Jánošíkovi alebo ako “narábat” s národnou mytológiou v umění 21. storočia*

**14:00 – 14:45** **Tomáš Sedláček**

*(5 minut diskuse)* *...bude doplněno...*

*14:45 – 15:00 Pauza*

**15:00 – 16:00** **Diskusní skupiny s přednášejícími**

*16:00 – 16:15 Pauza*

**16:15 – 16:40** **Aleš Vrbata**

*(5 minut diskuse)* *Duše předků v dnešní Brazílii: Vědomé a nevědomé obrazy v interpretaci Brazílie R. Gambiniho*

**16:40 - 17:05** **Rafał Marciniak**

*(5 minut diskuse)* *Mezi rájem a peklem: Psychologické aspekty nehierarchických kolektivů*

**17:05 – 17:30** **Vít Hoigr**

*(5 minut diskuse)* *Paměť místa, veřejný prostor, komunitní divadlo a volání předků v příběhu o proměně pardubických Automatických mlýnů.*

**17:30 – 17:55** **Jolana Bucková**

*(5 minut diskuse)* *Porod jako symbol individuality*

*17:55 – 18:10 Pauza*

**18:10 – 19:10** **Diskusní skupiny s přednášejícími**

**17:40 – 19:10 Workshop**  
**Zuzana Hornáková**

**Workshopy - Symbol v pohybu duše | Garant: Michaela Hapalová**

*Paralelně s programem konference*

***Dále Postery.... a jiné kulturní počiny***

## **Sobota 18.11. 9:00 – 19:00**

### **Symbol v psychoterapii | Garant: Tomáš Holcner**

**9:00 – 9:25 Andrea Scheansová**  
*(5 minut diskuse) Obraz mateřského komplexu u patologických hráčů*

**9:25 – 9:50 Jiří Černý**  
*(5 minut diskuse) Generál a pučflek, aneb symbolické postavy na pólech komplexů*

**9:50 – 10:35 Ervin Široký**  
*(5 minut diskuse) Bloudění v symbolech*

*10.35 – 10:50 Pauza*

**10:50 – 11:35 Jan Šikl**  
*(5 minut diskuse) „Utajením svět se klene, pojmenovat bezejmenné, to' před stvořením světa být". V. Holan*

**11:35 – 12:00 Marta Kocvrlichová**  
*(5 minut diskuse) Drak a dračí síla v pohádkách*

**12:00 – 12:25 Hana Cacková**  
*(5 minut diskuse) Modrovous stojí v cestě*

*12:25 – 12:40 Pauza*

**12:40– 13:40 Diskusní skupiny s přednášejícími**

*13:40 – 15:40 Obědová pauza*

**12:10 – 13:40 Workshop**  
**V. Šimonová & M. Černá**  
**Šaty jako symbol**

### **Symbol ve výcvikovém prostoru | Garant: Dana Dobiášová**

**15:40 – 16:05 Martina Holubová**  
*(5 minut diskuse) Čarodějiv učedník aneb jak probíhá vývoj terapeuta*

**16:05 – 16:50 Petr Patočka**  
*(5 minut diskuse) ...bude doplněno...*

*16:50 – 17:05 Pauza*

**17:05 – 17:50 Ludvík Běťák a další hosté panelu z řad Odborné rady ČSAP**  
*(5 minut diskuse) Ohlédnutí za dvacetiletou historií ČSAP*

**17:50 – 18:15 Jana Bryjová**  
*(5 minut diskuse) Motiv světla ako symbol spirituality vo vytvarnej tvorbe akademického maliara J. Paula*

*18:15 – 18:30 Pauza*

**18:30 – 19:30 Diskusní skupiny s přednášejícími**

**20:00 Kulturní večer s občerstvením**  
*Předání Diplomů absolventům výcviku ČSAP od konference 2014*  
*Ludvík Běťák – Moravské lidové písně*

# AUTOŘI A PŘÍSPĚVKY

---

## **PÁTEK | Symbol v občanském prostoru**

*Jung silně prožíval a psychologicky interpretoval politické i kulturní dění ve své době. Soustředoval se na události své doby, v nichž ožily nevědomé archetypy takovou silou, že se „krvavými skutky zapisovaly do dějin“ (Červená kniha), všiml si proměny v umění (Picasso, Joyce), nových objevů ve vědě (Pauli), komentoval nové technologie (film) atd. Rovněž se věnoval srovnávání psychologického pozadí jednotlivých kultur (křesťanství, židovství, buddhismus). V mnohém ohledu by se dala Jungova doba nazvat převratnou.*

*Den začátku naší konference je dnem výročí sametové revoluce spojené s pádem železné opony, tedy rovněž doby převratné. Jak a kam se naše společnost od té doby vyvinula? Jak dnes ožívají kulturní a národní komplexy? Jaké symboly nám přináší dnešní doba? Jaké změny můžeme dnes ve společnosti, umění, vědě a technologiích sledovat? Jaké psychické procesy mohou odrážet a jaký mohou mít vliv na psyché člověka? Současnost je velmi dynamická a turbulentní. Bude dnešní doba rovněž převratná?*

*To jsou otázky, s kterými žádáme o příspěvky do prvního bloku konference.*

### **JOLANA BUCKOVÁ**

Absolvovala studium oboru Rehabilitační péče o postížené děti, dospělé a seniory na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a studium jednooborové psychologie na Masarykově univerzitě v Brně. V rámci doktorského studia na Univerzitě ve Vídni se dlouhodobě věnuje tématům zvládnutí a osobnosti. Před odchodem na mateřskou dovolenou překládala z němčiny, vyučovala na vysoké škole a pracovala v ambulanci klinické psychologie a v Krizovém centru pro děti a rodinu v Českých Budějovicích jako psycholog. Zde iniciovala využití diagnosticko-terapeutického pískoviště při práci s celou rodinou a vznik podpurných skupin pro rodiče i děti. Nyní při rodičovské dovolené provozuje soukromou psychologickou praxi v Brně."

### **Porod jako symbol individuace**

Již několik let se v médiích a na sociálních sítích pravidelně diskutuje o porodech. Debata je většinou silně emotivní a polarizovaná. Dá se předpokládat, že se dotýká jáského komplexu většiny zúčastněných a pravděpodobně i nějakého kulturního komplexu na kolektivní úrovni. V příspěvku se pokusím analyzovat porod jako symbol v kontextu individuace na individuální i celospolečenské úrovni.

### **VÍT HOIGR**

Klinický psycholog, jungovskými orientovaný psychoterapeut. Absolvent studia psychologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Pracuje v Pardubické krajské nemocnici, současně provozuje soukromou psychologickou praxi v Pardubicích a Hradci Králové.

### **Paměť místa, veřejný prostor, komunitní divadlo a volání předků v příběhu o proměně pardubických Automatických mlýnů.**

V Pardubicích již několik let probíhá veřejná debata o budoucnosti památkově chráněné industriální budovy Automatických mlýnů od architekta Josefa Gočára z roku 1909. Po více jak sto letech, co tyto mlýny přestaly sloužit svému původnímu účelu, bylo třeba odpovědět na otázku, jaký by měl být další osud této unikátní stavby. Část občanské veřejnosti si uvědomila hodnotu tohoto místa a s respektem k jeho historii vytvářela možné scénáře dalšího vývoje, který by zachoval jeho živoucí charakter a nezaměnitelný genius loci. Jednou z aktivit, která se v tomto směru v současnosti odehrává, je tvorba komunitního divadelního představení. Tématickým podkladem pro samotný příběh této divadelní hry jsou vzpomínky pamětníků a rozhovory s obyvateli, kteří se k Automatickým mlýnům vztahují a zajímají se o jejich budoucnost. Příspěvek se věnuje tomuto procesu, jež odkazuje k tématům paměti místa, volání předků a k hledání odpovědí na otázky, které k nám z úst předků zaznívají.

### Mezi rájem a peklem: Psychologické aspekty nehierarchických kolektivů

Tak jako v minulosti se i dnes lidé vztahují k představám ráje, ideálního místa bez utrpení a nedostatku, umožňujícího život v radosti a harmonických vztazích. Tyto vize často kompenzačně reagují na strasti doby v níž vznikají, stávají se zrcadlem společností a jejich stínových kvalit. Po liberálnějších devadesátých letech minulého století, lze vysledovat narůstající tlak na výkon a kontrolu v mnoha oblastech života. Pocit svobody a možnost ovlivňovat skutečnost se kařkovsky rozplývá v mnohotvarém labyrintu zákonů, norem, hierarchických institucí a nikým nevolených center moci. Specifickou podobou v níž rajské touhy za této situace mohou vyústit, jsou pokusy o život v nehierarchických komunitách, či “kmenech”, často navazujících na filozofii anarchismu. Život v těchto společenstvích přináší specifický druh psychické zkušenosti. Můžeme hovořit o možnosti korektivní vztahové zkušenosti, přijetí různých částí protikladných tendencí v celosti komunity, nebo numinózním zážitku vystoupení z běžného života a jeho pravidel. Na opačném pólu lze uvažovat o negativním působení potlačeného mocenského komplexu, často obtížné skupinové dynamice, či častém setrvávání pod vlivem archetypu věčného mladíka (puer aeternus). Příspěvek bude vycházet z konkrétních zkušeností autorů z fungování nehierarchických kolektivů.

### PETER PAVLAC (MIMO ČSAP)

dramaturg, dramatik, scenárista. V roku 1999 absolvoval odbor divadelná réžia a dramaturgia na Āinohernej a bábkarskej fakulte VŠMU v Bratislave. V rokoch 1999-2010 pracoval v Āinohre Slovenského národného divadla. V roku 2015 získal najvyššiu akademickú hodnosť – “profesor”.

Venuje sa dramaturgii, adaptácii prozaických textov, píše divadelné hry, televízne a filmové scenáre. V roku 2001 vydal zbierku poviedok Hra na smiech, ktorá bola ocenená prémieu Slovenského literárneho fondu. Väčšinu z jeho divadelných hier či adaptácií realizovali v slovenských a zahraničných divadlách a získali sériu ocenení /Ceny DOSKA, Grand Prix - Nová Dráma/. Rovnako bola ocenená i jeho autorská dramatická tvorba /Cena Tatrabanky za Umenie či Cena Alfréda Radoka/. V roku 2017 mu knižne vyšiel zborník divadelných hier – HRY /Divadelný ústav/.

### Od Svätopluka k Jánošíkovi alebo ako “narábat” s národnou mytológiou v umění 21. storočia ....bude doplněno...

### ALEŠ VRBATA

V ČSAP od roku 2006, skrze krátkou zastávku v portugalském analytickopsychologickém výcviku od roku 2011 v Brazílii a od nedávna v Salvadoru.

### Kulturní komplex u Gambiniho: život ve stínu aneb “pod rovníkem není hřichu”

Záměrem příspěvku Aleše Vrbaty je představit brazilského analytika Roberta Gambiniho (dnes individuální člen IAAP) jako předchůdce jungiánského konceptu kulturního komplexu či kulturního nevědomí dávno před jeho prvními explicitními formulacemi (Joseph Henderson, Michael Vannoy Adams, Thomas Singer, Samuel L. Kimbles) již na počátku 80. let. Vycházejí z Hillmanova primátu obrazu (“stick to the image”; “first fantasy then reality”) Gambini usiluje o nové čtení brazilských dějin, tzv. psychologizaci (“psicologização”) dějin jejímž cílem je do vědomí vyzvednout kolonizačním procesem vytěsňené obrazy. Ve své dizertační práci na C. G. Jung Institut (Zürich 1981) Gambini ukazuje, že v pozadí kolonizačního procesu ležela masivní kolektivní fantasijní projekce (ráje a později pekla) evropských/portugalských dobyvatelů/jezuitů a Brazílie (původně “Země pravého kříže”/“Terra de Vera Cruz”) se tak stala psychickým únikovým ventilem evropského stínu (“válvula de escape psíquica para a sombra da Europa”). Gambini projekci evropského stínu identifikoval prostřednictvím korespondence dobových jezuitských autorit mezi Brazílií, Lisabonem a Římem a jako (stále) vedoucí proti 1) místní přírodě, 2) indiánských a africkým kulturám, 3) tělesnosti a (ženské) sexualitě, 4) nerovnovážnému poměru mužství a ženství obecně.



---

## Sobota | Symbol v psychoterapii

*Symbol a práce s ním má v analytické psychologii stěžejní postavení. Symbol přispívá k rozšíření vědomí, napomáhá rozvoji psychického potenciálu. Na jedné straně intrapsychické dění obrazně vyjadřuje a na straně druhé toto dění svým významovým obsahem ovlivňuje a tím dále pobíhá psychické procesy. Symbol je v terapeutickém procesu tedy nositelem tvořivého vývoje, který se zviditelňuje a je prožíván v rámci individuace.*

*Do konferenčního bloku s názvem Symbol v psychoterapii je možné přispívat s kazuistikami a teoretickými sděleními, jejichž tématem je právě symbol ve všech rovinách analytického procesu - např. při práci se snem, v imaginaci, kresbě či jiném tvořivém vyjádření jakož na úrovni přenosu a protipřenosu."*

### JAN ŠIKL

"jungianský psychoanalytik", supervizor, psychoterapeut. Pracuje v soukr. praxi v Praze.

#### **„Utajením svět se klene, pojmenovat bezejmenné, tot' před stvořením světa být". V. Holan**

Prekuzory symbolizace. Vývojová linie symbolizace - od těla ke slovu. Psychoterapie je léčba mluvením. Psychoterapie je léčba nasloucháním. Psychoterapie je léčba symbolizací.

### HANA ČACKOVÁ

Narodila jsem se před 48 lety a vystudovala nejdříve přírodní vědy - matematiku a biologii. Po krátké kariéře ve výzkumném ústavu jsem si uvědomila, že potřebuji pracovat s lidmi - začala jsem učit na gymnáziu a později dostudovala psychologii. Nyní již 8 let pracuji v ambulanci na poliklinice, kde se setkávám s velmi různorodou škálou potíží a s lidmi všeho věku od malých dětí po důchodce. V práci jsem šťastná.

#### **Modrovous stojí v cestě**

Případ mladé dívky, kterou v dětství potkala traumatizující zkušenost. Příběh dlouhodobé psychoterapie a zároveň pohádkový příběh o tom, jak se princezna dostala do zoufalé situace, jak jí hrozila smrt, jak bojovala s hrozivým stínem, který stál v cestě přirozenému vývoji, který bránil růstu a individuaci, příběh o naději, o tom, co jí pomohlo a jak byla nakonec zachráněna.. Příběh o bohatství Bytostného Já a síle proudu života. Součástí příspěvku bude také zmínka o tom, jak velmi mnoho se může terapeut naučit od klienta.

### ANDREA SCHEANSOVÁ

Psycholožka a socioložka. Je frekventantkou ČSAP, routerem IAAP a má výcvik rovněž v hypnoterapii. Pracovně působí v psychologické ambulanci v Teplicích a Psychiatrické nemocnici Bohnice.

#### **Obraz mateřského komplexu u patologických hráčů**

Představím výsledky kvalitativní studie u 11 dlouhodobě abstinujících patologických hráčů. Formou interpretativní fenomenologické analýzy představím kazistiky a typy mateřských komplexů, jež měly pravděpodobně psychodynamický vliv na rozvoj patologického hráčství.

### JIŘÍ ČERNÝ

\*1958 v Brně, ženatý, dvě vnoučata; muzikant - kytara, klávesy, kontrabas, písničková tvorba; psychoterapeutický výcvik JAKAHAMI II 1992, Teologická fakulta v Praze 2002, výcvik ČSAP 2012; soukromá terapeutická praxe v Praze, individuální i skupinová terapie, spolupráce s mobilním hospicem Cesta domů.

## Generál a pucflek, aneb symbolické postavy na pólech komplexů

Zvědomění nevědomého pólu komplexu a jeho tvůrčí spojení s pólem vědomým slibuje osvobození od nepřiměřených a neadekvátních komplexových reakcí. Tomuto propojení obou pólů předchází objevení a výstižné pojmenování psychického obsahu obou pólů. Tento proces tvůrčího hledání může být usnadněn symbolickou personifikací oněch psychických obsahů, která umožní i jejich zpracování a následnou integraci ve smyslu coniunctia oppositorum - perichoretického sjednocení protikladů.

### ERVIN ŠIROKÝ

nar. 1970 ve Šternberku, jednooborová psychologie FF MU v Brně, postgraduální studium na FF UP v Olomouci, praxe: Psychiatrická léčebna v Jihlavě, Denní psychoterapeutické sanatorium Elysium v Brně, Denní stacionář pro psychoticky nemocné při SZZ II Brno, od roku 2005 soukromá zdravotnická praxe klinické psychologie a psychoterapie v Brně; člen IAAP od roku 2005, člen AKPČR, ČSKIP, ČSAP, ČAAP; žije s rodinou v Brně

#### Bloudění v symbolech

Tak jako mohou být symbolické obsahy inspirací k řešení životních konfliktů, podněty k osobnostnímu růstu apod., mohou být také pastí, v níž se lze ztratit, či kde lze samoučelně bloudit. Takto působí psychoterapeutická setkání s lidmi, kteří tráví veškerý volný čas ve své bohaté imaginační představivosti, kteří neustále čtou žánrovou literaturu, nebo těmi, kdo strávili svůj život u počítačových her. Jejich osobní život bývá vedle toho pustý a prázdný. Naše současnost zkameněné symboly v podobě reklam, e-her apod. facilituje. Děti opustily venkovní prostor a žijí u počítačů, a tak je pravděpodobné, že bloudivců v impotentních symbolech bude rapidně přibývat.

### MARTA KOCVRLICHOVÁ

klinická psycholožka s praxí v různých typech zařízení (od PL po ambulanci), kromě práce psychologické a psychoterapeutické se věnuje také vzdělávání dospělých, lektorování a vedení seberozvojových skupin. Jsem spoluautorkou víkendového programu pro otce a dcery. Práce s pohádkou je má láska. Aktuálně se v rámci rodičovské dovolené věnuji převážně svým čtyřem dětem.

#### Drak a dračí síla v pohádkách

V příspěvku se budu věnovat motivu draka převážně ve slovanských pohádkách. Seznámíme se s charakteristikami draka a dračí síly, jejími proměnami například v souvislosti s místem původu pohádky, typem příběhu, charakterem hrdiny a pod. Jádrem příspěvku je sledování vlivu, který má setkání s drakem zvláště na mužské hrdiny a ženské hrdinky příběhů. Dotkneme se otázky, kterou setkání se s dračí silou klade člověku přítomnosti.

---

## Sobota | Symbol ve výcvikovém prostoru

*V tomto roce si ČSAP připomene 20 let svojí existence. Při příležitosti, kdy bude možné aktivovat symbol času, trvání a proměny, bychom si rádi připomněli začátky vzniku jungiánské společnosti v Čechách a zobrazili si cestu, kterou za posledních 20 let prošla, a také počasí, kterému čelila.*

*Smyslem obhlédnutí by mělo být sdílení, reflexe, dialog, zkušenost i sebezkušenost, přesahy a perspektiva ČSAP. Oslovujeme frekventanty všech běhů, ke sdílení, formální i neformální účasti, jak se kdo cítí a jak je tématem osloven.*

### JANA BRYJOVÁ

**Motiv světla jako symbol spirituality vo vytvarnej tvorbe akademického maliara Jana Paula**

Beletristicky spracovaný individuálny proces súčasného umelca

### MARTINA HOLUBOVÁ

Pracuje jako psychiatr a psychoterapeut ve vlastní praxi.

## Čarodějův učedník aneb jak probíhá vývoj terapeuta

"Vnitřní motivace, proč se stát terapeutem, je součástí našeho osobního příběhu. Na začátku výcviku se často konsteluje archetyp čaroděje a učedníka, kdy frekventant doufá, že od svých učitelů získá psychologické vědění, schopnosti a lehce naučitelné kouzla. Absolvuje teorii, sebezkušenost, supervizi, drží se "jediné pravdivé teorie". Pak postupně zjišťuje, že je v práci ponechán plně na sebe. Prožívá pocit osamocení, šok z praxe, jen on a jeho pacienti ví, co se v hodinách děje. A pak objeví vlastní kompetenci, vlastní reálné možnosti, uspěje

v čarodějnické mistrovské zkoušce. V sdělení budou probrány jednotlivé fáze terapeutického vývoje."

### PETR PATOČKA

Téma bude doplněno

### LUDVÍK BĚŤÁK A DALŠÍ HOSTÉ PANELU Z ŘAD ČLENŮ ODBORNÉ RADY ČSAP

Ohlédnutí za dvacetiletou historií ČSAP (*pracovní název*)

---

## Workshopy | Symbol v pohybu duše

*Čas workshopu, 90 minut, je prostor otevřený pro plynutí energie rozumu, citu, intuice i našich smyslů. Čas pro fyzické tělo i duši. Neváhejte využít své tvořivé potenciality v oblasti hudby, kresby tance, autentického pohybu, literatury, divadla či filmu, využít sandplay, sny, alchymii tvorby a podobně.*

### VĚRA ŠIMONOVÁ & MICHAELA ČERNÁ

#### Šaty jako symbol

*„What a strange power there is in clothing.“ (I.B.Singer)*

Popelka vyměnila režnou sukni za stříbrem a zlatem vyšíváné šaty. Kdyby chodila na terapii, asi by probíhalo vše pomaleji. Nejprve setřela šmouhy z tváře, po nějaké době svlékla zástěru a pak vyměnila pracovní sukni za sváteční. A jednoho dne by možná stanula na prahu ordinace v celé své kráse.

Pokusme se v rámci společné diskuse pátrat po tom, co se skrývá za tématem tak banálním, jako je volba šatů. Vždyť cestu do nevědomí může odhalit nejen sen, ale také náš šatník.

- Co chceme výběrem našeho oblečení sdělit svému okolí, našim klientům? A co jim chceme skrýt?
- Jak šaty navenek odráží naše vnitřní touhy?
- Jaké ženské archetypy se hlásí ke slovu, když otevřeme šatník?
- Jak se s tímto tématem setkáváme u sebe a u svých klientů?

### ZUZANA HORŇÁKOVÁ

#### Symboly mandal

Bude doplněno

---

## Poster / Kulturní program

### JIRÍ ČERNÝ

Básně a písně



## **LENKA MOTLOVÁ, KATEŘINA KRÁSOVÁ (MIMO ČSAP)**

*PhDr. Lenka Motlová*

pracuje jako terapeutka v neziskové organizaci Temperi, o.p.s. v Českých Budějovicích, kde se zaměřuje na práci s dětmi a rodinami (psychoterapie, arteterapie, poradenství). Předmětem jejího zájmu jsou také aktivity a terapie za asistence zvířat.

*Mgr. Kateřina Krásová*

pracuje jako psycholožka v neziskové organizaci Temperi, o.p.s. v Českých Budějovicích, kde se zaměřuje práci s dětmi a rodinami (psychologické poradenství, arteterapie). Společně s PhDr. Lenkou Motlovou vede Arteterapeutickou skupinu pro děti, jejichž rodiče se rozcházejí či rozvádějí.

### **Využití symbolů při práci s dětmi při rozchodu či rozvodu rodičů (poster)**

Poster je zaměřen na zkušenosti s využitím symbolů v psychoterapeutické a arteterapeutické skupinové práci s dětmi, jejichž rodiče se rozvádějí či rozcházejí. Při práci s dětmi využíváme nejrůznější symboly (figurky, obrazy, jiné předměty), které pomáhají dětem vyjádřit jejich pocity a emoce, které souvisí s rozchodem a rozvodem rodičů. Poster je podpořen z projektu MPSV ČR „Psychologická a psychoterapeutická práce s rodinami při rozchodu a rozvodu rodičů“ (2017).